

Lirim BEGZATI

ZVICRA DHE LIGJET E SAJA
SHEMBUJ KONKRETË DHE KËSHILLA PRAKTIKE

Neuchâtel (Zvicër), qershor 2018

ZVICRA DHE LIGJET E SAJA

Botues:

Arbëria Design

Autor:

Lirim Begzati

Redaktor përgjegjës:

Dashmir Ademi

Lektura:

Prof. Gjylsime Zenuni-Jashari

Shtypi:

Arbëria Design - Tetovë

Tirazhi:

500 ekzemplarë

© Të gjitha të drejtat lidhur me këtë botim, i takojnë autorit.
Ndalohej çdo lloj i shumëzimit, riprodhimit ose publikimit të të njëjtit
në tërësi ose ndonjë pjesë të tij pa lejen e autorit.

PËRMBAJTJA

PËRMBAJTJA	3
PARATHËNIE	13
AVANT - PROPOS	16
KAPITULLI I	22
LEJA E PUNËS DHE E QËNDRIMIT	22
1. Mënyrat kryesore për fitimin e lejes së qëndrimit dhe të punës	23
2. Sistemi i kontingjenteve (kuotave) dhe lejet për shtetasit e Bashkësisë Evropiane	23
3. Punësimi për shtetasit ballkanik që vijnë nga vendet jashtë BE....	24
3.1. Çka mund të thuhet tjetër për sistemin e kontingjenteve?.....	25
4. Punësimi për shtetasit e Bashkësisë Evropiane	26
5. Pse ekzistojnë kaq shumë dallime në mes të dy sistemeve të pranimit në tregun zviceran të punës?	27
6. Çka pritet në të ardhmen për shtetasit ballkanik dhe a do të ndodhin ndryshime në praktikat e pranimit në tregun zviceran të punës? ..	28
7. Fitimi i lejes përmes lidhjes martesore	29
8. Rregullimi i statusit nëpërmjet bashkimit familjar çfarë kushtesh kërkohen?.....	30
8.1. Cilat janë kushtet që kërkohen, sipas statusit të qëndrimit?	31
8.2. Kush mund të bëjë një kërkesë dhe ku depozitohet ajo?	31
8.3. Kush e shqyrton kërkesën?.....	33
8.4. Cilat kushte duhet t'i plotësojë anëtari i familjes që jeton në Zvicër?33	
8.5. Cili është afati për bërjen e kërkesës?	34
9. Fitimi i lejes përmes statusit të «pensionistit»	36

PËRMBAJTJA

10. Leja e qëndrimit për të «pasurit»	38
11. Leja e qëndrimit për studime; kushtet për fitimin e saj, arsyet e refuzimeve dhe rrugët ankesore	40
11.1. Cilat janë pra kushtet për studime dhe si vlerësohen ata nga autoritetet?	40
11.2. Çka mund të shpresohet nga një ankesë kundër një vendimi negativ?	42
12. A mund të fitohet leja e punës pas përfundimit të studimeve?	43
13. A mund të rregullohet statusi i qëndrimit përmes procedurës së azilit?	45
13.1. Çka thotë ligji zviceran dhe cilët janë kushtet për azil?	45
13.2. Çka vlen me thënë për vendet tona	46
13.3. Sa merren parasysh kriteret ekonomike dhe shëndetësorë?	47
13.4. Nocioni i «shtetit të sigurt» dhe praktikrat tjera evropiane	48
13.5. Çka me thënë sa për konkludim?	48
14. Kategorizimi i lejeve të qëndrimit dhe të punës	49
15. Kur mund të humbet një leje qëndrimi?	51
16. Përse u «zhdukë» leja për punë sezonale për shtetasit ballkanik?	52
16.1. Aktet që i paraprinë vendimit të shfuqizimit	53
16.2. Ndikimi i ardhjes masive të azilkërkuesve dhe i shtimit të delikuencës	54
16.3. E fundja, sa vlejti fjala e kritikuesve?	55
17. Shpjegime për disa programe specifike zvicerane mbi lejet e qëndrimit, gabimisht të kuptuara	55
KAPITULLI II	57
MARRËDHËNIET E PUNËS DHE SIGURIMI I PAPUNËSISË	57
1. Kontrata e punës dhe rëndësia e përmbajtjes së saj në praktikën zvicerane	58
2. Të drejtat dhe detyrimet tona në punë (në rast sëmundjeje, aksidenti dhe shtatzënie)	59

PËRMBAJTJA

2.1. Obligimi për me e informuar punëdhënësin.....	59
2.2. Paguesa dhe ndikimi i kohëzgjatjes së punës.....	60
3. Shkëputja e një kontrate dhe liria kontraktuale	60
4. A mund të shkëputet kontrata brenda kohës së sëmundjes/aksidentit?	61
5. Keqpërdorimet gjatë shkëputjes së një kontrate dhe mbrojtja ligjore	62
6. Si mund të kontestohet një vendim i largimit nga puna?	63
7. Të drejtat tona gjatë papunësisë dhe e drejta në pagesë	65
8. Cilat janë shërbimet tjera, jo aq të njohura të enteve të papunësisë?	67
KAPITULLI III	68
SHOQËRITË TREGTARE DHE KUSHTET PËR HAPJEN E TYRE	68
1. Mundësitë dhe kushtet për hapjen e një biznesi	69
2. Format më kryesore dhe më të përhapura të bizneseve në Zvicër. 70	
3. Cila formë juridike do të ishte më e përshtatur për biznesin tonë? 71	
4. A është i detyrueshëm regjistrimi në regjistrin tregtar dhe cila është vlera e tij?	72
5. Personat që vijnë nga viset tona dhe që nuk posedojnë një leje pune, a mund të hapin një biznes në Zvicër?.....	73
KAPITULLI IV	75
BANIMI DHE LOKALET AFARISTE	75
1. Kontrata e banimit në të drejtën zvicerane; cilat janë elementet kryesore që duhet t'i përfshijë një kontratë e qirasë?	76
2. Disa veçori specifike të kontratave, të vlefshme për t'i pasur në dijeni	77
3. Ngarkesat (shpenzimet) e banesës; mënyrat kryesore të llogarive 79	
3.1. Disa specifitete të tjera të llogarive mujore	80

PËRMBAJTJA

4. Obligimi i mirëmbajtjes; cilat janë obligimet e qiramarrësit dhe qiradhënësit dhe si duhet vepruar në rastet diskutabile?	81
5. A mund të kërkojmë uljen e çmimit të qirasë dhe cilat janë kushtet për këtë?.....	82
6. Një shembull sa për ilustrim.....	84
7. A mund të bartet kontrata jonë e qirasë së banimit tek dikush tjetër?	85
8. Kontrata për lokalet afariste; çka i dallon më së tepërmi ato nga kontratat e banimit?	87
8.1. Atëherë, cilat janë veçoritë kryesore të një lokali afarist?	87
8.2. A mund të bartet një kontratë e lokaleve afariste?.....	88
KAPITULLI V	89
PALUAJTSHMËRITË DHE FITIMI I PRONËSISË	89
1. Blerja e një patundshmërie në Zvicër në ditën e sotme	90
2. Çka kërkohet për një investim fillestar?	90
3. Në çka mbështetet vlera e një objekti në shitje dhe cilët janë faktorët që duhet pasur parasysh para aktit të blerjes?	91
4. Institucionet e financimit të patundshmërive, dallimet në mes tyre dhe kreditë hipotekare të propozuara në tregun financiar	93
5. Me çfarë kohëzgjatje duhet lidhur një kontratë hipotekare?	94
6. Cilat janë shpenzimet kryesore gjatë kohës së pronësisë?	94
KAPITULLI VI	96
E DREJTA FAMILJARE DHE MARTESORE	96
1. Martesa dhe kushtet kryesore për lidhjen e saj.....	97
2. Cilat janë format më të përhapura juridike (të regjimit pasuror) të martesave në të drejtën zvicerane?	98
3. Ndarja dhe masat mbrojtëse të bashkësisë martesore.....	100
3.1. Ndarja faktike dhe juridike.....	100
3.2. Masat mbrojtëse të bashkësisë martesore.....	101

PËRMBAJTJA

4. Shkurorëzimi	102
5. Shkurorëzimi me marrëveshje kushtet dhe procedurat.....	103
5.1. <i>Kush mund ta përpilojë kërkesën për shkurorëzim me marrëveshje?</i>	105
6. Kërkesa e njëanshme për shkurorëzim	106
7. Detyrimi i mirëmbajtjes pas një shkurorëzimi	107
8. Detyrimi i mirëmbajtjes së fëmijëve pas një shkurorëzimi	108
9. Çka ndodhë nëse nuk respektohet obligimi i pagesës së kontributit për mirëmbajtje dhe cilat janë mundësitë për realizimin e të drejtës?	109
10. Shkurorëzimi dhe pasojat për lejen e qëndrimit për personat e huaj.....	111
11. Tutoria dhe kujdestaria; disa specificitete zvicerane dhe dallimet me vendet tona ballkanike	113
12. Format më të përhapura të kujdestarisë	115
13. Adoptimi; çfarë kushtesh kërkohen për adoptimin e një fëmije? 116	
13.1. <i>Cilët janë hapat e parë për bërjen e një kërkesë?</i>	117
KAPITULLI VII	119
FITIMI DHE HUMBJA E SHTETËSISË ZVICERANE.....	119
1. Fitimi i shtetësisë përmes procedurës së rëndomtë dhe kushtet kryesore	120
2. Fitimi i shtetësisë përmes procedurës së lehtësuar dhe kushtet kryesore	122
3. Kushti i qëndrueshmërisë së lidhjes martesore dhe një shembull konkret	123
4. Ku duhet depozituar kërkesën e shtetësisë dhe si zhvillohet procedura për marrjen e saj?.....	125
5. A mund të bëhet një ankesë kundër një vendimi negativ?	127
6. Ndryshimi i ligjit mbi shtetësinë; cilat janë risitë kryesore?	128

PËRMBAJTJA

7. Humbja e shtetësisë - rastet më të përhapura të humbjes së saj ..	130
7.1. Humbja e shtetësisë me vendim të autoriteteve.....	130
7.2. Humbja e shtetësisë sipas ligjit.....	132
KAPITULLI VIII	133
SIGURIMI PENSIONAL DHE TRI SHTYLLAT KRYESORE TË TIJ.....	133
1. Pensionimi zviceran - tri shtyllat kryesore	134
2. Shtylla e parë - Sigurimi i pleqërisë	134
3. Shtylla e dytë - Arka e pensionimit	137
4. Shtylla e tretë - Sigurimet private të pensionimit.....	138
5. Pensionimi i parakohshëm, çka thotë ligji dhe çfarë analizash duhet bërë para se të merret një vendim i tillë?.....	140
5.1. Çka nënkupton pensionimi i parakohshëm dhe cilat janë pasojat e tij?	140
6. Pensionimi «i mëvonshëm».....	141
7. Të ardhurat shtesë të pensionimit dhe kushtet për fitimin e tyre.	142
8. Si bëhen llogaritë për akordimin e të drejtës për të ardhura shtesë?	143
9. Kushtet për tërheqjen e parakohshme të kontributeve të paguara në arkën e pensionimit.....	145
10. Tërheqja e parakohshme me qëllim të blerjes së një shtëpie apo banese	145
11. Tërheqja e parakohshme për investim të ndonjë aktiviteti profesional (biznesi) të pavarur	147
12. Tërheqja e parakohshme në rastet e largimit definitiv nga Zvicra.....	148
13. A mund të realizohen nxjerrja e një pensioni në dobi të prindërve tanë që jetojnë në vendin tonë të origjinës?.....	149
14. Ku ka ngecur çështja me pensionet zvicerane të personave që jetojnë në Kosovë?.....	150

14.1. Edhe pse marrëveshja nuk ekziston, a mund të shpresohet në nxjerrjen e ndonjë lloj pagese?.....	151
14.2. Përse marrëveshja për sigurimet shoqërore Zvicër-Kosovë do të hyjë në fuqi së shpejti?.....	155
KAPITULLI IX	157
SIGURIMI INVALIDOR DHE E DREJTA PËR PENSION INVALIDOR	157
1. Kushtet themelore për fitimin e një rente invalidore; rëndësia e dosjes mjekësore dhe roli i juristëve.....	158
2. Adaptimet e rentave dhe masat e sigurimit invalidor	159
3. Çështja e keqpërdorimeve dhe vështirësitë e vlerësimeve	160
4. Shembuj të refuzimeve të së drejtës për rentë invalidore dhe mundësitë për mbrojtje	161
5. Refuzimet për arsye të mosplotësimit të kushteve esenciale.....	162
6. Humbja e të drejtës për arsye të mbrojtjes jo efikase të një lënde.....	163
7. Refuzimi i një të drejte si pasojë e mospërfilljes së afateve dhe rregullave procedurale	164
8. Çfarë mund të shpresohet nga një ankesë të paraqitur pranë Gjykatës federale?	165
9. E drejta e vëzhgimit të fshehtë nga sigurimet shoqërore; një shembull nga praktika gjyqësore	167
10. Komentim lidhur me një vendim të Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut.....	167
KAPITULLI X	170
SIGURIMET PRIVATE DHE VEÇORITË E TYRE KRYESORE	170
1. Sigurimet private në përgjithësi; format më të përhapura të tyre	171
2. Sigurimi shëndetësor; veçoritë e tyre parësore në sistemin zviceran	172
3. Cilat janë dallimet në mes sigurimeve të ndryshme bazike që propozohen në treg?.....	173

PËRMBAJTJA

4.	Si duhet me vepruar në rast të nevojës së ndërrimit të sigurimit? 176
4.1.	<i>Secili sigurim e ka për obligim që të na sigurojë?.....</i> 176
4.2.	<i>Cili është afati i fundit për shkëputjen e kontratës së tanishme?.....</i> 177
5.	Çka vlen të theksohet për sigurimet komplementare-shtesë?..... 177
6.	Sigurimi i automjeteve; përse disa shtetas të huaj paguajnë më tepër sesa të tjerët?! 179
7.	Nëse Zvicra shërbehet me sistemin « <i>bonus malus</i> », a do të ishte kjo një zgjidhje e përshtatshme?..... 180
KAPITULLI XI 182
PROCEDURA E PËRMBARIMIT DHE FALIMENTIMI PERSONAL182
1.	Disa sqarime themelore për procedurat e përmbarimit dhe kujdesi i nevojshëm për respektimin e afateve..... 183
2.	Rëndësia e regjistrimit të organeve të përmbarimit në shoqërinë zvicerane 185
3.	Urdhër-pagesë për kërkimin e një shume të parave të cilën nuk e kemi për obligim ta paguajmë 186
3.1.	<i>Cila është rregulla kryesore e reagimit në rastet e tilla?</i> 186
4.	Falimentimi personal në sistemin zviceran - për çka bëhet fjalë, cilat janë kushtet dhe kur këshillohet ai?..... 189
5.	Objektivi kryesor i falimentimit personal dhe përmirësimi i statusit të debitorit..... 190
KAPITULLI XII 192
PROMOVIMI I TË DREJTAVE TË NJERIUT192
1.	Çka thonë ligjet?..... 193
2.	Përse ekzistojnë vështirësi në nivel të zbatimeve ligjore?..... 193
3.	E vallë, cilat janë pengesat më të mëdha në planin e aplikueshmërisë praktike? 195
4.	Në krahasim me Evropën, ku gjendet Zvicra? 196

KAPITULLI XIII	197
PREZANTIM I SHKURTËR I DISA TEMAVE TË TJERA SPECIFIKE	197
1. Padia penale	198
1.1. Si ndiqen veprat penale dhe ku mund të bëhet padia?	198
1.2. Kush mund të bëjë padi, kundër kujt dhe cilët janë afatet ligjore? ..	199
1.3. Zhvillimi i procedurës, marrja e vendimeve dhe ankesat	200
2. Trashëgimia	202
3. Tatimet	205
3.1. Në çka bazohet pagesa e tatimeve?	205
3.2. Plotësimi i deklaratës tatimore	206
4. Leja e huaj e vozitjes	208
4.1. Si zhvillohet procedura për këmbimin e lejes së vozitjes?	208
4.2. Procedurat varësisht nga origjina e kandidatit	209
5. Autorizimet	210
KAPITULLI XIV	211
CA FJALË PËRMBYLLËSE PËR ZVICRËN	211
Një shtet federal	211
Besnike ndaj kohezionit politik dhe shoqëror	212
I përkushtuar ndaj vlerave të shumëgjuhësisë	213
Me një dinamikë tejet pozitive ekonomike	213
...por, një shtet i ballafaquar edhe me sfida të shumta	214
KONKLUDIM	216
BIOGRAFI E SHKURTËR	218

PARATHËNIE

*«Tri urdhëra i ka drejtësia: të jetosh me nderë, të mos i bësh
dëm askujt, të marrësh aq sa të takon»*

*«Tria praecepta iuris sunt: honeste videre, alterum non
laedere, suum cuique tribuere»*

Thënie nga kohërat e të drejtës romake

PARATHËNIE

Disa nga rregullat e punësimit, lejes së qëndrimit, banimit, biznesit, shkollimit, sigurimeve, shtetësisë, pensionimit, tatimeve dhe shumë të tjera, bëjnë pjesë në mesin e temave dhe aktualiteteve që shpeshherë diskutohen apo i dëgjojmë në përditshmërinë tonë në Zvicër.

Sistemi zviceran i të drejtave dhe detyrimeve të qytetarëve cilësohet padyshim si ndër më të zhvilluarit në botë. Sistem ky që, sa është i larmishëm aq edhe kompleksë, kurse ndërkohë jo gjithmonë i kuptueshëm, si për vetë shtetasit e vendit ashtu edhe për të huajt.

Edhe organizimi i këtij shteti në baza federaliste dhe në nivele të ndryshme (konfederatë-kanton-komunë), nuk e lehtëson kuptimin e disa rregullave dhe procedurave të institucioneve, qofshin ato shtetërore apo private.

Kush duhet të vendos, çfarë formalitete e procedura duhet respektuar, pse kaq shumë shërbime implikohen për po të njëjtën lëndë, janë këto disa prej pyetjeve që ndonjëherë gëzojnë kureshtjet tona.

Kuptimi i pamjaftueshëm i domethënies së terminologjive të përdorura në një dokument apo letër të pranuar, shkaktojnë disa vështirësi plotësuese, të cilat përgjithësisht janë sadopak më të pranishme tek popullatat e huaja.

Me kalimin e viteve, vërehet qartë fakti se të shumtë janë ata shtetas të huaj që janë mirë të informuar për disa nga të drejtat dhe detyrimet e tyre themelore në shoqërinë zvicerane. Për këtë, ndihmojnë edhe burimet e informimit që vihen në dispozicion dhe të cilat janë të shumëllojshme.

PARATHËNIE

Mirëpo, duke pasur parasysh stilin gjuhësor të përdorur në ca shkrime në gjuhët e vendit, s'është çdo herë aq lehtë të kuptohet domethënia e disa sqarimeve të karakterit juridik.

Ndërsa, temat e përfshira në broshurat informative të përkthyer në gjuhë të huaja, jo vetëm që janë të shpërndara në tekste të ndryshme, por ata edhe përqendrohen shpeshherë në dhënien e orientimeve mbi adresat e institucioneve që janë në dispozicion të publikut të gjerë.

Objektivi i këtij punimi është pra që, nëpërmjet të një forme kristalizimi dhe vështrimi përmbledhës, t'i prezantoi dhe analizoi, në gjuhën tonë, në gjuhën shqipe, disa nga temat më të rëndësishme juridike, me të cilat, ballafaqohen më së tepërmi popullatat e huaja në Zvicër.

Por jo vetëm kaq, pasi që në kuadër të këtij punimi hasen edhe reflektime dhe vlerësime mbi disa çështje të tjera aktuale të konsideruara si të rëndësishme dhe të cilat nuk janë ekskluzivisht të fushës juridike.

Pasi që ky punim i prekë vetëm një pjesë të temave të cilësuar si më qenësore, vetëm disa prej aspekteve të një çështje të caktuar, kjo nënkupton edhe atë se nuk ka për pikësynim që të japë përgjigje të plota për tërësinë e një problemi apo pyetje të shtruar.

Ndërsa një pjesë e sqarimeve të prezantuara, s'munden të mbajnë llogari për ndryshimet permanente juridike, si një dukuri kjo shumë e përhapur në sistemin zviceran të drejtësisë.

Janë bërë përpjekje që temat të prezantohen, aq sa është e mundshme, në një gjuhë të kuptueshme e të thjeshtësuar, edhe pse kjo s'është çdo herë lehtë, meqë çështjet e natyrës juridike duhet me i sqaruar detyrimisht përmes gjuhës së juristëve.

Shpjegimet e dhëna bazohen, para së gjithash, në rregullat dhe ligjet ekzistuese, nga një anë, dhe nga ana tjetër, në përvojat profesionale shumëvjeçare të autorit në fushën e drejtësisë dhe në administratën publike zvicerane.

PARATHËNIE

Për arsye praktike, sa i përket shkrimit të formës së gjinisë në këtë tekst, ajo s'është e përcaktuar kurdoherë apo është e paraqitur në formë asnjëse. Pra, termet dhe formulimet e përdorura këtu vlejné, pa kurrfarë dallimi, si për gjininë mashkullore ashtu edhe për atë femërore.

Kurse për lehtësimin e disa kuptimeve terminologjike, në përmbajtjen e ca temave, nuk mungojné as terme të gjuhës frënge dhe gjermane, të cilat kemi krijuar shprehi t'i dëgjojmë në përditshmëri. Ndërsa, marrë parasysh natyrën e tekstit, është vërejtur si e arsyeshme që parathënia të prezantohet edhe në njërën nga gjuhët zyrtare të Zvicrës, nga të cilat kemi zgjedhur gjuhën frënge.

AVANT - PROPOS

AVANT - PROPOS

Rédigée en albanais, cette publication intitulée «La Suisse et ses lois; exemples concrets et conseils pratiques», tente de fournir, sous une forme aisément compréhensible et dans un langage simple, des informations juridiques essentielles sur différents domaines du droit suisse et permet de répondre aux questions fondamentales avec un souci d'actualité et d'objectivité.

Les thèmes traités renferment de nombreux sujets et donnent des conseils pratiques notamment sur la législation existante, les règles, les formalités et procédures à suivre ou respecter devant les services compétents, tant privés que publics.

L'information abordée couvre des domaines variés de droit dans toutes leurs dimensions: légale, institutionnelle, administrative et procédurale. Afin de faciliter la compréhension de certains sujets complexes juridiques, les explications théoriques sont illustrées par des exemples concrets et pratiques.

L'objectif de ce travail est de mettre à la disposition des personnes intéressées un outil pour une meilleure connaissance et la possibilité de se tenir au courant, des évolutions et des actualités juridiques suisses.

Son ambition n'est pas seulement de donner un bref panorama sur les questions abordées, mais de permettre aussi de comprendre d'une manière pédagogique les différents domaines traités et l'équilibre entre les droits et les devoirs dans le système juridique suisse.

La publication se veut donc pédagogique et non scientifique, elle présente un outil interdisciplinaire d'information et de conseils au service

des personnes et populations albanophones intéressées établies en Suisse ou ailleurs.

Les explications données ont pour vocation d'offrir un aperçu général de certaines pratiques suisses à des fins d'information et n'ont pas pour objectif d'être un descriptif complet des éléments juridiques auxquels elles se réfèrent.

Compte tenu des spécificités cantonales, les contenus de cette publication peuvent rester parfois imprécis ou incomplets d'un point de vue juridique. Il est donc recommandé de se référer aux législations cantonales pour le détail, comme d'ailleurs aux dispositions fédérales en vigueur.

Cette publication est présentée en quatorze chapitres:

Le chapitre 1, intitulé «Les permis de travail et de séjour» donne un aperçu des principaux types d'autorisations délivrées aux personnes migrantes en Suisse. Les informations se concentrent non seulement sur les conditions pour l'octroi d'un permis, le statut accordé, et la fin du séjour, mais s'intéressent également à des questions centrales comme notamment celles liées au système de contingents pour les travailleurs en provenance d'États tiers et la libre circulation des européennes. En outre, il présente dans les grandes lignes les caractéristiques des certains programmes cantonaux visant à régulariser le statut de séjour d'une catégorie spécifique de personnes migrantes et apporte quelques éclaircissements sur les chances presque nulles des requérants des Balkans pour obtenir l'asile.

Le chapitre 2, intitulé «Les rapports de travail et l'assurance chômage», comporte une partie qui débute par le contrat de travail, les droits et les obligations des travailleurs et des employeurs et se poursuit par une étude générale du système de la protection contre les licenciements abusifs et les instruments légaux y relatifs. Il présente en outre les principes du droit suisse servant de fondement légal dans le domaine du travail. Les

AVANT - PROPOS

moyens pour se défendre, notamment les instruments de protection mis à disposition s'attachant spécifiquement à protéger les travailleurs, font l'objet d'une attention particulière. Ce chapitre couvre aussi des questions en lien avec l'assurance chômage, à savoir les mécanismes institutionnels mis en place, le droit aux indemnités et les prestations non-financières proposées qui relèvent d'une utilité particulière dans le processus de réinsertion professionnelle et l'intégration sociale.

Le chapitre 3, intitulé «Les sociétés commerciales et les conditions de leurs créations» présente les principales formes, les bases légales et les conditions relatives à la création des sociétés commerciales. Les précautions à prendre avant le lancement d'un projet à caractère commercial, les formalités et les exigences procédurales à respecter ainsi que l'importance de l'inscription au registre du commerce font l'objet d'une analyse particulière. Les règles spécifiques appliquées à l'égard des personnes provenant des États tiers qui projettent une activité indépendante et qui ne possèdent pas de statut de séjour régularisé en Suisse sont également abordées.

Le chapitre 4, intitulé «La location d'une habitation et les locaux commerciaux», donne un aperçu des principales règles et principes en matière du bail à loyer. Il explique les différences essentielles entre le bail d'habitation et celui commercial, présente quelques règles en lien avec les droits et les devoirs des locataires et des bailleurs, évoque la question des charges locatives, en se référant plus particulièrement aux différentes méthodes pour leurs calculs. Il comporte une partie sur les mécanismes de protection en matière du bail et les alternatives offertes pour trouver des solutions conventionnelles. Ce chapitre se clôt par une présentation des possibilités d'adaptation du loyer, en se basant sur les évolutions du taux de référence hypothécaire.

Le chapitre 5, intitulé «L'immobilier et l'accession à la propriété», présente brièvement le contexte actuel du marché immobilier suisse et les principales conditions pour accéder à la propriété. Les paramètres servant

de base à l'estimation de la valeur de vente indicative et approximative d'un immeuble font l'objet d'une analyse approfondie. Ce chapitre couvre aussi des informations sur les institutions financières, les contrats hypothécaires et les principales charges d'entretien d'un bien immobilier.

Le chapitre 6, intitulé «Le droit de la famille et matrimonial», donne les informations les plus importantes sur les conditions de la célébration du mariage, le droit matrimonial et le droit du divorce. Il renferme des explications sur les droits et devoirs des époux durant le mariage. De plus, une attention particulière est prêtée à l'obligation d'entretien et à la pension alimentaire en cas de séparation ou de divorce. Une section de ce chapitre est consacrée aux mécanismes de protection de la famille et des enfants ainsi qu'à la pratique suisse interdisciplinaire du droit de la protection des mineurs et des adultes. Ce chapitre se clôt par des aperçus de la réglementation sur l'adoption.

Le chapitre 7, intitulé «L'acquisition et la perte de la nationalité suisse», présente les principales formes d'acquisition et de la perte de la nationalité suisse. Les conditions, les procédures et les formalités administratives font l'objet d'une attention particulière. Les analyses menées dans ce chapitre entendent mettre en relief notamment la question de l'intégration sociale et professionnelle, l'importance de l'apprentissage linguistique et le respect de l'ordre juridique suisse. Il se clôt par des aperçus sur les nouvelles exigences en matière d'acquisition de la nationalité et sur les modifications récentes légales.

Le chapitre 8, intitulé «Assurance-vieillesse et survivants et le système de trois piliers», étudie dans le détail les principes fondamentaux des trois piliers de l'assurance-vieillesse et survivants, expose les caractéristiques et les différences essentielles entre les trois piliers. La question de la retraite anticipée, les prestations complémentaires, les conditions et les conséquences de prélèvements anticipés des cotisations versées au 2ème et au 3ème pilier occupent une place prépondérante. Ce chapitre couvre aussi des explications concernant certaines actualités et sur

AVANT - PROPOS

le processus visant la signature d'un accord en matière d'assurances sociales entre la Suisse et Kosovo.

Le chapitre 9, intitulé «L'assurance invalidité et le droit aux prestations», présente les principes du droit, les règles et les conditions servant de fondement à l'octroi d'une rente invalidité. L'importance du dossier médical, le rôle des juristes, les prestations octroyées par l'AI, le phénomène des abus, les principales raisons de refus d'un droit à une rente, font l'objet d'une analyse détaillée. Les mécanismes de contrôle et les mesures de réadaptation sont également abordés.

Le chapitre 10, intitulé «Les assurances privées et leurs caractéristiques», aborde la question des assurances privées d'une manière générale et se focalise plus particulièrement sur l'analyse de deux exemples d'assurances: l'assurance maladie et l'assurance des véhicules. Le but est ainsi d'expliquer les particularités suisses de l'assurance maladie, d'une part, et d'exposer la diversité des pratiques des assureurs privés, d'autre part. Le principe de la liberté contractuelle étant très développé dans le droit privé suisse, hormis les valeurs indiscutables d'un tel principe, ce chapitre tente également de montrer sa dimension parfois « pénalisante » dans le cadre de certaines conditions imposées lors de la conclusion d'un contrat.

Le chapitre 11, intitulé «La procédure de poursuite et la faillite personnelle», comporte une partie consacrée aux différentes étapes d'une procédure de poursuite, incluant quelques détails sur le statut des créanciers et des débiteurs. Il étudie les formalités et les moyens de protection face à une poursuite injustifiée ou malveillante. Ce chapitre se penche aussi sur l'importance donnée au registre de poursuites dans la société suisse et se conclut sur une brève évocation de la question de la faillite personnelle (sa signification, ses conditions et son objectif).

Le chapitre 12, intitulé «La promotion des droits de l’homme en Suisse», met en exergue le principe de non-discrimination et d’égalité, pierre angulaire de l’exercice effectif de la majeure partie des droits de l’homme. Il se penche sur l’arsenal juridique en la matière. De plus, il présente les mesures appliquées ou qu’il conviendrait d’envisager dans les domaines de la prévention de la discrimination. Il s’arrête sur la vulnérabilité particulière de certaines catégories sociales.

Le chapitre 13, intitulé «Brève présentation de certains sujets spécifiques», étudie très brièvement cinq sujets différents revêtant également d’une importance, à savoir: la plainte pénale, les impôts, les successions, la validité d’un permis de conduire étranger et les procurations, dont l’objectif est d’exposer les éléments essentiels de ces thèmes fort diversifiés qui n’ont pas forcément un lien intrinsèque entre eux.

Le chapitre 14, intitulé «Quelques mots conclusifs pour la Suisse», se rattache aux valeurs et principes du fédéralisme suisse qui apparaît comme un système dynamique et un véritable instrument de cohésion nationale. Il aborde le rôle particulier de la promotion des langues du pays et le pluralisme politique. Le chapitre se conclut sur une brève évocation des perspectives économiques, mais aussi politiques et démographiques aux fins d’expliquer d’une part, les enjeux internes de la Suisse au regard de la gestion de sa diversité sous toutes ses formes et, d’autre part, les rapports que ce pays entretient avec les pays de l’Union européenne et qui représentent des enjeux politiques et sociaux importants pour les années à venir.

Neuchâtel, juin 2018/Lirim Begzati